מתקיף גרופר

קהל מגדלי המונימייקר
„שיבוא הגנראל דיין עם הטאנקים לחרוש את השדות!"

מתנגדן יצהר

המחנה האפריקאי־הלאומי. פוקו הוא, למע־שה, נציגו הבכיר של מחנה זה בישראל.

לא היה זה מקרה שבקבלת־הפנים שערך השבוע לראשי־העיריות, היו פנחס לבון ומ־נהלי המכון האפרו־אסיאתי (ראה לעיל) ה־אורחים הישראליים העיקריים.

יהדות

עלילת הדם

נשיא מדינת ישראל רכן בענין מעל ל־אותיות הרוסיות. היה זה מיסמך מעניין: קטע שצולם מתוך עתון סובייטי, בשפת מחוז דאגיסטאן המוסלמי, שהכיל התקפה אנטישמית חריפה. לדברי בעל המאמר, מחמודוב, עורך אותו עתון, אין אדם יכול להיות יהודי מבלי לשתות דם מוסלמי.

היה נראה כאילו זו מהדורה חדשה של עלילת־הדם הנושנה, בדבר רצח תינוקות נוצריים בידי יהודים לשם אפיית מצות, שגרמה לפוגרומים רבים. כך תואר אותו מאמר בעתוני העולם, וגם בקול ישראל. אולם יצחק בן־צבי הבין את השפה הטא־טארו־תורכית של העתון הדאגיסטאני.

על כן גילה תגלית מעניינת: לא היתה זאת עלילת־דם רגילה. לדברי מחמודוב, אין היהודים הורגים מוסלמים כדי לשתות את דמם. הם רק קונים את הדם מן המוסל־מים, כדרך החולים הזקוקים לעירוי־דם.

תותחנים, לא עסקנים. בינתיים הגיעה ידיעה מרגיעה ממוסקבה: העורך מחמודוב הועבר מתפקידו.

היתה זאת רק אחת מהידיעות הרבות ש־הגיעו בימים האחרונים מברית־המועצות ושהראו כולן על רצונה של הממשלה ה־סובייטית להרגיע את דעת־הקהל המערבית ביחס למצב היהודים.

אחרון בסידרה זו היה צרור ידיעות ש־הובאו מברית־המועצות על־ידי אנדרה בלי־מל, המנהיג הציוני השמאלני מצרפת, ש־ביקר זה עתה בארץ הסובייטים. מימצאיו:

● היהודים מהווים אחוז עצום של עורכי־הדין (45 אחוז בלנינגראד), קציני חיל־התותחנים וחיל־הטילים, הרופאים (כ־50 אחוז), המנצחים, השחקנים, הבמאים וחברי האקדמיה למדע. לעומת זאת, מספרם אפסי בצמרת המפלגה, במשרד־החוץ הסוב־ייטי ובבתי הספר לדיפלומאטים.

● אילו ניתן חופש־ההגירה ליהודים, היו עולים לישראל בין 200 ל־300 אלף איש, רובם צעירים.

● בית־כנסת חדש יוקם בלנינגראד. אנ־דרטה גדולה תוקם בבאבי־יאר ליד קיוב, מקום שם טבחו הגרמנים 135 אלף יהודים ביום הכיפורים, יחד עם 60 אלף נוצרים.

● ביום הכיפורים האחרון, שחל בשבת ועל כן היה משוחרר מעבודה, ביקרו 20 אלף יהודים בבתי־הכנסת של קיוב, מספר דומה באודיסה. בין הנוכחים: כחמשה אחוז צעירים, מספר קטן של קצינים. המשטרה עצרה את התנועה סביב בתי־הכנסת.

● בברית המועצות מופיעות עשרות רבות של להקות זעירות, רובן הומוריסט־יות, בעלות תוכניות מעורבות ברוסית וב־אידיש. כ־20 אחוז מן הצופים הם נוצרים.

● בכמה מקומות נפוצים לוחות־שנה יהודיים, המכילים גם תפילות עבריות בכ־תיב רוסי. לוחות אלה מוכנים בעבודת־יד, מועתקים על־ידי צילום, נמכרים בכסף רב (ראה תמונה).

● כמה מנהיגים קומוניסטיים זרים, בי־ניהם מריס טורז הצרפתי, משתדלים למען קו ליבראלי יותר כלפי היהודים. המשתדל ה־עיקרי: הסופר איליה ארנבורג, המקורב עתה מאוד לניקיטה כרושצ'וב.

חקלאות

מרד מגדלי העגבניות

שעה שהכנסת, העתונות ועקרות־הבית ניהלו ויכוחים סוערים על כישלון תוכנית גידול העגבניות מהזן מונימייקר בקייץ האחרון (העולם הזה 1205), עמדו מגדלי־הירקות בישראל בפני בעייה חמורה יותר: עליהם להתחיל לגדל מחזור נוסף של עגב־ניות. הם לא ידעו מאיזה זן. צו האיסור של משרד החקלאות לגדל כל עגבניה ש־אינה שייכת לזן מונימייקר יישאר בתוקפו, אם לא יבוטל, עד סוף חודש דצמבר 1960. אולם מגדלי־הירקות, שהיו צריכים להת־חיל השבוע בהכנת משתלותיהם, סירבו אפילו לחשוב על גידול נוסף מעגבניות אלו.

כשהתכנסו השבוע מגדלי־הירקות לאסיפה כללית, היו דבריהם הספד מריר וזועם ל־תוכנית גידול המונימייקר. סיפר עמי גורן, איש מושב חרות, השייך לסקטור ההסתד־רותי: „אני הגבר שיצאתי לפני עונת ה־סתיו למלחמה לגידול המונימייקר. היום אני מודה: נכשלתי. הפסדתי כסף. הוצאות הייצור של זן זה הרבה יותר גדולות מגידול המרימונד."

עלה אחריו מגדל־הירקות גובלר, מרמת־השרון: „הצרות התחילו אצלי מהיום הרא־שון בו התחלתי לגדל מונימייקר. את העגבניות הללו צריכים לגדל בהדליה. הת־ברר שאין מקלות. חיפשתי בכל הארץ מקלות ולא מצאתי. בסוף התברר שבעמק החולה יש מקלות מהשנה שעברה. הבאתי מקלות. אבל אצלי האדמה כבדה, צריך לדפוק את המקלות חצי מטר באדמה. הפועל קיבל מכה בראש מההלמניה. אחר־כך חיכיתי וחיכיתי עד שיגיע הפרי. הפועלים הטובים ביותר הצליחו לקטוף 10 ארגזים ליום. במרימונד הם היו קוטפים 30 ארגז ליום. הוצאות הייצור עלו אצלי ל־500 לירות לדונאם, עד הקטיף. אצלי העגבניות דווקא הצליחו, אבל אינני יודע איך יקבלו אותם בשוק. אם אגדל עכשיו מונימייקר שיגיע לשוק באמצע יוני לא אקבל את התמורה להוצאות הייצור."

איוב והעגבניה. כמו בסיפורו של איוב שפכו החקלאים את ליבם בזה אחר זה. סיפר הרצל לוי, איש הרצליה: „אמרו לי שאקבל 12 טון לדונאם. אבל אצלי האדמה נעשתה חורים חורים. אם אגיע לארבעה טון לדונאם יהיה טוב." עוד הוא מדבר ובא זמר טוב, חקלאי חדרתי ובפיו סיפור דומה: „עשיתי השנה 53 דונאם מונימייקר. בסך הכל קיבלתי 1600 ארגזים עגבניות סוג א'. אני אפילו לא קוטף אותן. בשבילי כבר לא חשוב איזה זן יגידו לנו לגדל בעונה הבאה. אנחנו, אני ואחי, גמרנו עם החקלאות. אנחנו חייבים עכשיו 7000 לירות שהשקענו בגידול המונימייקר. מחר יבואו ויעקלו לי את הבית. המונימייקר זה הוקוס פוקוס, העגבניות לא רוצות לגדול. בקושי הוצאתי 400 קילו לדונאם."

מיד אחריו בא ומחא דויד שלום, מכפר יעבץ, כפר שהפסיד השנה כ־17 אלף לירות על הנסיון לגדל מונימייקר: „בא אלינו אחד מהסוכנות אמר: ,תגדלו מונימייקר. תקבלו עזרה.' בשנה שעברה הרוחתי 8000 לירות ברוטו. השנה הפסדתי הכל. אצלנו יש החלטה לזרוע רק מרימונד. שיבואו לחרוש לנו את זה. אני, את האדמה שלי חיסלתי. שילמתי לערבים מקלנסואה שיגדלו בשבילי."

הנגיף הועבר לשדות. עשרות ה־חקלאים שבאו לאסיפה היו מאוחדים בדעה לא לגדל עוד מונימייקר בעונה הבאה. בי־טא פסח גרופר, מגדל־ירקות צעיר מעת־לית, את דעת חבריו: „לא בטייפ־רקורדרים יגדלו עגבניות. אנחנו לא צבא. ברגע ש־יעשו נסיונות ויוכיחו שגידול המונימייקר מצליח ומשתלם, נקבל זאת. אבל נסיונות על בשרנו? שיעשו נסיונות, אבל לא על חשבוננו. נודיע למשרד החקלאות שהשנה אנחנו זורעים מרימונד. שיבוא דיין עם הטאנקים לחרוש. אני מודיע שאני שותל 30 דונאם מרימונד, שיבואו לעקור."

בסערת הוויכוח, בו השתתף גם בן־ציון יצהר, יושב־ראש המועצה לגידול ירקות, התגלו בפעם הראשונה מספר עובדות חד־שות על העסק הביש של המונימייקר:

● הנגיף שפגע בגידולי זן זה, נזרע על־ידי מגדלי העגבניות עצמם בשדותיהם. חברת הזרע קנתה לפני שנה שטח שהיה נגוע בנגיף, עשתה מגידולי העגבניות ב־מקום זרעים. במערבל עורבבו זרעי מוני־מייקר מכמה שטחים והנגיף חדר בצורה זאת לרוב השדות בישראל.

● מומחי החקלאות בישראל מתנגדים אף הם לגידול זן המונימייקר. רוב שטחי החקלאות בישראל נגועים במחלת קרקע המכונה פורזיוס, שאינה מאפשרת את גי־דול המונימייקר. הד"ר יצחק ארנון, מנהל המחלקה לחקר החקלאות, הזהיר בזמנו לא להתפס לנסיונות מסוג זה. יוסף אטינגר, מנהל המחלקה לירקות במשרד החקלאות ומומחה ותיק בשטח זה, אינו מזדהה עם ההחלטה לגדל מונימייקר בארץ. כתב הוא בזמנו: „ההחלטה אינה מבוססת על שיקו־לים מיקצועיים."

● הטענה העיקרית להצדקת גידול ה־מונימייקר, טענת היצוא לאנגליה, אינה מצי־אותית. מרדכי פארן, הנספח החקלאי בשג־רירות הישראלית בלונדון, ציין באחד ה־דו"חות האחרונים שלו: את הזן מונימייקר אפשר לשווק רק לשוייץ ולאיטליה — ורק בחורף. השוק האנגלי מעדיף עגבניות עם עוקץ."

● גילה בן־ציון יצהר עצמו: „אנחנו מפסידים על ייצוא העגבניות לחוץ־לארץ. אנחנו עושים זאת רק כדי להגדיל את מספר הדונאמים המעובדים בישראל."

האיש האחראי לתוכנית. השאלה שהעסיקה את הציבור בשבועות האחרונים, מי נתן את ההוראה לגידול המונימייקר, מצאה אף היא תשובה באסיפה זאת. היה זה יום אחד בלבד אחרי ששר החקלאות משה דיין הצהיר בכנסת כי המועצה לשיווק ירקות הציעה וקיבלה החלטה זו.

אמר באסיפה שאול פרל, חבר המועצה לשיווק ירקות: „הזדעזענו מהודעתו של שר החקלאות. היא מלאה אי־דיוקים ועוב־דות שאינן תואמות את המציאות. התוכנית לגידול המונימייקר הובאה מוכנה למועצה על־ידי משרד החקלאות. ב־9 ביוני, השנה, כאשר הביא בן־ציון יצהר את ההצעה בפני המועצה, הוא ביקש לאשר את הקו שקבע משרד החקלאות. זה כתוב בסטנוגראמה."

בן־ציון יצהר עצמו, ממגיניה הנלהבים של תוכנית עגבניות המונימייקר, הודה בע־קיפין, באחריותו של דיין לתוכנית: אחרי שבשנה שעברה נזרקו חמישה מיליון לירות למזבלה, אמר דיין: „לזרוק למזבלה אני לא מסכים. אבל להוציא סכום זה על פילוס דרכים חדשות לייצוא — אני מוכן."

העובדות ותסיסת־המרד בקרב החקלאים לא הבהילו את שר־החקלאות. אמר הוא השבוע בכנסת: „אהיה מוכן להלחם עד טיפת מיץ העגבניות האחרונה."

דרכי־אדם

קרב סבית־הדפוס

קרב אכזרי ובלתי שקול התנהל באחד מימי השבוע בתוככי בית־הדפוס ישראל אמריקה אופסט. לעיניהם של פועלי המיפעל ושכנים שנזעקו לשמע צעקות העזרה, נגלה מנהל הדפוס, האזרח האמריקאי ג'רי מלמד גבה־הקומה ובריא־הבשר, כשהוא עומד מול אדם שחרחר ודל־בשר, מאיים עליו בסיגר בוער וצורח: „תגיד שבישראל טוב! אתה שומע, תגיד שבישראל טוב!"

האיש שממנו ציפה האזרח האמריקאי מלמד לשמוע את ההכרזה כי בישראל טוב, היה האזרח הישראלי אליעזר שמעונוביץ, כתבו התל־אביבי של היומון הקומוניסטי קול העם.

זמן קצר קודם לכן, נכנס שמעונוביץ בשערי הדפוס כדי לברר אם אומנם תקויים (המשך בעמוד 10)

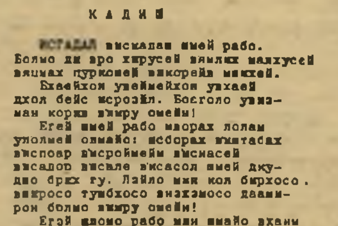
КАДИШ
Исгадал висхадаш шмей рабо.
Бальмо ди вро хирусей вямлих малхусей
вяцмах пурконей викорейв мшихей.
Бхаейхон увейменхон ухаеей
дхол бейс исроэйл. Баеголо увиз-
ман корив вимру омейн!
Егей шмей рабо мворах лолам
уолмей олмайо: исборах вистабах
виспоар висроймейм висnасей
висадор висвале висасол шмей дку-
дшо брих гу. Лэйло мин кол бирхосо.
виросо тушбхосо внэхэмосо даами-
рон бальмо вимру омейн!
Егэй шломо рабо мин шмайо вхаим
тойвим олейну вал кол исроэйл
вимру омейн!
Ойсе шолом вимроймов гу яасе
шолойм олейну вал кол исроэл
вимру омейн!
Ал исроэл вал рабонон вал
талмидейойн вал кол талмидей
салмидейойн вал кол ман досхин
бойрайсо ди висро годейн вде
вхол асар вaасар егэй легойн
ухлойн шломо рабо хино вхисдо
врахамин вхайм арихин умзойно
ревихэй упурконо мин кодом
авуойн дившмайо вaро вимру омейн!
-15-

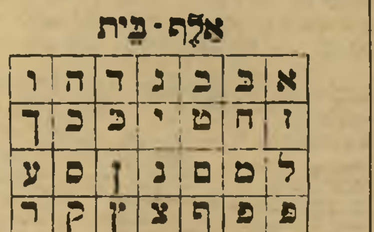

אלף־בית עברי ו„קדיש" באותיות רוסיות, בלוח יהודי מלנינגראד
עד שבא הנשיא לקרוא את הכתוב